

FJALA E DEPUTETES ERALDA BANO

E ENJTE DATA 15 QERSHOR 2023

E nderuar Kryetare,

Të nderuar kolegë,

Nisur nga rëndësia e madhe që paraqet arsimit, si një e mirë publike dhe me impakt thellësisht kombëtar për zhvillimin e shoqërisë sonë, do të doja të ndaja disa mendime rreth amendimeve të ardhura në Kuvend për ndryshimet në ligjin 69/2012 “Për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”. Nisur nga detyrimi i dyfishtë, si pjesë e arsimit parauniversitar ndër vite dhe si përfaqësuese në këtë Kuvend e njëjës prej trevave më të njohura për traditën arsimore, siç është qarku i Fierit, po rendis disa nga problematikat që shfaqin amendimet e sjella së fundi në ligjin e arsimit parauniversitar. Amendimet e ardhura nuk e vënë theksin mbi problematikat që ka sot arsimit në Shqipëri, ku përfshihen nxënës, mësues, drejtues shkollash, prindër, si dhe i gjithë komuniteti që është i lidhur drejtpërdrejt apo indirekt me sektorin e arsimit. Ne druhemi se ndryshimet thellojnë politizimin e drejtimit të shkollës, si në rastin e komandimit të drejtorëve të shkollave apo mësuesve provizorë. Reformat e ardhura pak vjet më parë në këtë Kuvend me kaq bujë, si: Shkolla e Drejtorëve dhe portali “Mësues për Shqipërinë”, duket se nuk kanë dhënë rezultatet e mëdha që priteshin dhe tani, në vend që të shikonim përpara, bëjmë disa hapa mbrapa dhe kthehemi te komandimet e drejtorëve apo emërimet e mësuesve jashtë portalit, që do të mbeten ekskluzivitet sapo të fillojë fushata elektorale e radhës. Ne prisnim që të diskutonim shtimin e buxhetit të arsimit, i cili është më i ulëti në rajon dhe gati sa gjysma e vendeve të BE-së; rritjen e pagave në masën e premtuar me aq bujë me zë e figurë, por duhet të merremi me arnime, të cilat nuk e ndryshojnë fare cilësinë e dobët të copës fillestare. Nëse rritja 2400-3100 lekë e pagave të mësuesve quhet arritje, atëherë nuk ka nevojë ta diskutojmë fare. Ne do të donim të votonim për shkollat me orar prej orës 07:30 e deri në orën 16:00, në mënyrë që prindërit të mos shkojnë poshtë e përpjetë e të paguajnë shumën të majme nëpër afterschool-e, të cilat ju i legalizuar me ndryshimet e fundit që sollët. Ishte rasti të votonim që shkollat të jenë jo vetëm për dhënie e dijes, por të ktheheshin në qendra të argëtimit, mësimit pasdite, të ofronin ushqim e shërbim shëndetësor falas dhe shumë aktivitete të tjera, për sa kohë, të paktën në letër, ne jemi vendi që e kemi arsimin dhe shëndetësinë falas.

Mirëpo këto të fundit mbeten vetëm në letër, pasi prindi paguan ngrohjen e shkollës, transportin, madje edhe rojën, kur, në fakt, këtë detyrim e ka pushteti vendor. Projektligji na vjen me masa e dënime për drejtuesit e shkollës në procesin e Maturës Shtetërore dhe provimet e lirit, kur dihet fare mirë se ata nuk kanë asnjë rol në këto proces, por projektligji nuk jep dënime për drejtuesit e Ministrisë së Arsimit, konkretisht për Komitetin e Maturës Shtetërore, që kanë përgjegjësinë ligjore për organizimin e provimeve të lirit dhe të Maturës Shtetërore. Projektligji nuk jep asnjë masë për përfaqësuesit e Ministrisë së Arsimit në këto provime, as për ata të institucioneve të varësisë. Dihet sa mirë është organizuar procesi i provimeve të lirit dhe i Maturës Shtetërore në vitet e fundit, por përgjegjësia institucionale dhe ligjore ka qenë zero për këdo që ka marrë pjesë në këtë proces, ose siç mund të thuhet në gjuhën popullore: “Nuk i ka hyrë askujt një gjemb në këmbë”. Konkretisht, dua të hedh një pyetje për diskutim: a munden këto ndryshime të ligjit, që vijnë me kaq ngut, ta përmirësojnë

dhe ta rritin cilësinë e arsimit? Mund të them pa asnjë mëdyshje që jo. Këto ndryshime nuk na garantojnë rritjen e renditjes në testimin PISA, sepse ne nuk kemi shtim, duke filluar nga kompjuterët, kabinetet për lëndët shkencore apo edhe për lëndë, si arte, muzikë, histori e të tjera. Projektligji shumëmilionësh në euro i tabletave dhe i mësimit digjital është harruar. Po ashtu janë lënë në harresë të plotë mësimi përmes inteligjencës artificiale, zgjerimi i bibliotekave dhe rritja e numrit të titujve të librave në shkolla, jo më nismat si “Shqipëria lexon”, e cila, edhe pse u mor nga paraardhësit e ministrisë, u hodh në kosh brenda vitit. Nxënësit elitare jo vetëm që nuk nxiten në prirjet që kanë, por atyre u tregohet vetëm dera e kurseve private, pasi Ministria e Arsimit nuk i përmbush dot detyrimet e saj për hartimin e një kurrikule të veçantë dhe as për mjedise që nxitin dhe mbështesin këtë kategori nxënësish. Dijet e qëndrueshme dhe të duhura për jetën ua kanë lënë vendin kopjeve në provim, kurseve pas mësimit dhe ryshfetit për notën. Neni, për të cilin votuam pro, ai i ndalimit të mësuesve me rekorde kriminale, nga mënyra si është formuluar, është kaotik dhe me shumë gjasa mund të bëhet i pazbatueshëm. Nuk e di se si Ministria e Arsimit ka tagrin dhe të drejtën ligjore të nxjerrë një udhëzim për veprat penale që ndalojnë mësuesin të japë mësim. A do të hyjnë në këto vepra penale dënime të parashkruara më herët? Për shembull, si do të trajtohet një mësues, i cili është kapur si student duke pirë një cigare marihuanë apo për kalim të paligjshëm të kufirit? A nuk do të ishte më mirë që veprat penale, të cilat ndalonin ushtrimin e profesionit të mësuesit, të përcaktoheshin në bashkëpunim me Ministrinë e Drejtësisë? A mundet që mësuesi të paraqesë një formular vetëdeklarimi në lidhje me gjendjen gjyqësore dhe më pas të verifikohet? Unë besoj se nuk ka asnjë pengesë ligjore dhe është e mundur të bëhet, sikundër e kam përmendur edhe në Komisionin e Edukimit, por ne nuk mund të gjurmojmë me iniciativa individuale se kush ka kryer vepra penale jashtë vendit dhe vjen të punësohet si mësues në Shqipëri. Këtë ia përçolla ministres edhe në Komisionin e Medies, duke i referuar edhe raste specifike, sepse aktualisht ka mësues që janë të dënuar jashtë vendit dhe për ta nuk merret asnjë masë, por vijojnë të jenë ende në sistemin arsimor.

Së fundi, të nderuar kolegë, këto ditë po zhvillohen provimet e Maturës Shtetërore, por dalja e tezës në rrjetet sociale, kopjimi dhe kushtet në të cilat u zhvilluan provimet, sollën zhgënjim në një pjesë të mirë të maturantëve dhe prindërve të tyre. E solla këtë argument për të kuptuar nevojën e madhe që kemi për të diskutuar thelbin e çështjeve të arsimit dhe jo të ndryshimeve ligjore që vetëm rritin e ndërlikojnë burokracinë dhe nuk sjellin ndryshime pozitive dhe efekte afatgjata në drejtim të përmirësimit të cilësisë së arsimit; reduktimit të braktisjes shkollore; uljes së numrit të analfabetëve funksionalë; rritjes së numrit të maturantëve dhe studentëve që vërtetë janë ekselentë. Në vijimësi të logjikës së paraqitur më sipër, ne do të ishim gati të votonim ndryshime të tilla, si: rritjen e buxhetit të arsimit; rritjen e pagave të edukatorëve, mësuesve, mësuesve ndihmës, psikologëve, sociologëve dhe punonjësve joarsimorë, rritjen e fondeve për kualifikimin e trupës mësimit dhe jo vetëm, zgjerimin e shërbimeve sociale në shkolla për nxënësit dhe prindërit e tyre; miratimin e statusit të mësuesit larg politikës, në shërbim të komunitetit, sipas një hierarkie që merr në konsideratë integritetin moral, atë profesional dhe arritjet e tij në studimet universitare, si dhe kualifikimin e vijueshëm gjatë ushtrimit të profesionit; rritjen e kapaciteteve të inteligjencës artificiale në shkolla; shtimin e numrit të kabineteve dhe laboratorëve, të mjeteve didaktike, të pajisjes me instrumente muzikore, të infrastrukturës sportive në shkolla, si fusha tenisi, basketbolli e futbollit; ngritjen e qendrave të ekselencës për arsimin parauniversitar në çdo qark të vendit; fuqizimin e arsimit dhe formimit profesional, i cili duket se është harruar nga kjo qeveri, e cila në vitin 2013 e quante një prioritet madhor. Për të gjitha këto arsye dhe argumente që përmenda dhe për shumë halle e probleme që ka arsimit ynë prej çerdhes e deri në universitet, ne jemi gati të japim kontributin tonë, por nuk mund të votojmë ndryshime, të cilat ministria i shikon më shumë si një mundësi për të zgjidhur hallin e shpopullimit dhe të zbrazjes së shkollave që në fund ta fuqizojnë drejtuesit e shkollës politikisht dhe t’u lënë hapësirë për punësime preferenciale sesa si reforma të mirëfillta. Kjo nuk është rruga ku

kërkon të shkojë arsimit ynë. Përkundër parullës suaj në zgjedhjet e fundit, duket se për arsimin keni vendosur të ecni vetëm mbrapa. Faleminderit!